

VẬN DỤNG TƯ TƯỞNG HỒ CHÍ MINH VỀ PHÁT TRIỂN NÔNG NGHIỆP VIỆT NAM TRONG CUỘC CÁCH MẠNG 4.0 - VAI TRÒ CỦA THANH NIÊN NÔNG THÔN

ĐOÀN TN BỘ NÔNG NGHIỆP VÀ PHÁT TRIỂN NÔNG THÔN

Sinh thời, Chủ tịch Hồ Chí Minh đặc biệt coi trọng và nhấn mạnh vai trò quan trọng của nông nghiệp, nông dân, nông thôn: “Nông dân ta giàu thì nước ta giàu. Nông nghiệp ta thịnh thì nước ta thịnh” và khẳng định: “Phải phát triển nông nghiệp một cách toàn diện”. Phát triển nông nghiệp toàn diện là một tất yếu khách quan, là cơ sở để phát triển các ngành kinh tế khác, tạo điều kiện cho công nghiệp hóa nước nhà.

Khi nói về vị trí, vai trò của nông nghiệp trong mối quan hệ với các ngành kinh tế khác, Người ví công nghiệp và nông nghiệp như hai chân của con người, người không thể thiếu một chân, thì nước không thể thiếu một bộ phận kinh tế: “Công nghiệp và nông nghiệp như hai chân con người, hai chân có mạnh thì đi mới vững chắc”. Người phê phán sự “khập khiễng” trong phát triển không đồng bộ giữa công nghiệp và nông nghiệp, đề nghị toàn Đảng, toàn dân phải chú ý đúng mức đến phát triển nông nghiệp. Người chỉ rõ “giữa các ngành công nghiệp, nông nghiệp, thương nghiệp, văn hóa, giáo dục... với nhau và trong mỗi ngành phải phát triển cân đối”.

Người luôn lưu ý rằng, việc phát triển sản xuất lương thực không tách rời mà phải gắn bó, tác động hỗ trợ lẫn nhau với các ngành sản xuất khác, như thực phẩm, hàng tiêu dùng, hàng xuất khẩu... tạo nên sự thống nhất, hài hòa, cân đối cho toàn bộ nền kinh tế phát triển. Xuất phát từ đặc điểm, điều kiện, vị trí, vai trò của nông nghiệp, phải bắt đầu trước hết từ giải quyết vấn đề phát triển nông nghiệp để bảo đảm đời sống cho nhân dân. Tuy nhiên, không chỉ ngành nông nghiệp phát triển, sự phát triển của nông nghiệp phải được đặt trong mối quan hệ khăng khít và tác động qua lại với phát triển công nghiệp và thương nghiệp. Có nghĩa là, phát triển toàn diện phải là nông nghiệp bảo đảm sự phát triển cân đối, hợp lý giữa các ngành của nền kinh tế.

Theo Chủ tịch Hồ Chí Minh, nền nông nghiệp toàn diện trước hết phải là một nền nông nghiệp có ngành trồng trọt phát triển, mà đầu tiên là phải chú ý trồng cây lương thực, bởi vì “nông nghiệp là nguồn cung cấp lương thực”. Trong các cây lương thực, Người xác định cây lúa là chủ lực, sau đó trồng các loại cây hoa màu, như ngô, khoai, sắn để phục vụ chăn nuôi: “Sản xuất phải toàn diện, sản xuất thóc là chính, đồng thời phải coi trọng hoa màu, cây ăn quả, cây công nghiệp, chăn nuôi, thả cá và nghề phụ”. “Trong trồng trọt phải chú ý toàn diện. Trồng cả phê,

trồng lúa nhưng đồng thời phải chú ý trồng lạc, trồng vừng vì lạc, vừng là thứ hàng xuất khẩu rất tốt để đổi lấy máy móc...”.

Để phát triển nông nghiệp toàn diện, Hồ Chí Minh nhắc nhở trong nông nghiệp phải có kế hoạch, thể hiện tính chủ động, có tầm nhìn xa, “Làm chỗ nào, làm cái gì, thì phải làm thật kỹ, phải sẵn sàng luôn” và phải đẩy mạnh tăng gia sản xuất. Lãnh đạo và kế hoạch phải thật sát với thực tế, bởi “...tình hình vùng này không giống tình hình vùng khác. Vì vậy, áp dụng chủ trương và chính sách phải thật sát với tình hình thực tế của mỗi nơi. Tuyệt đối chớ rập khuôn, chớ máy móc, chớ nóng vội”.

Cùng với kế hoạch, tầm nhìn, phải thực hiện nhiều giải pháp, các giải pháp phải phù hợp với nhiệm vụ cách mạng và điều kiện cụ thể để phát triển nông nghiệp. Người nhiều lần nhấn mạnh, quan trọng nhất trong đời sống của nhân dân là vấn đề ăn. Để giải quyết tốt vấn đề ăn thì sản xuất lương thực phải dồi dào. Đời sống nhân dân chỉ có thể thật dồi dào, khi chúng ta dùng máy móc để sản xuất một cách thật rộng rãi: dùng máy móc cả trong công nghiệp và trong nông nghiệp. Máy sẽ chấp thêm tay cho người, làm cho sức người tăng lên gấp trăm, nghìn lần và giúp người làm những việc phi thường. Muốn có nhiều máy, thì phải mở mang các ngành công nghiệp làm ra máy, ra gang, thép, than, dầu... đó là con đường phải đi của chúng ta, con đường công nghiệp hóa nước nhà. Muốn như vậy, thì công nghiệp phải giúp cho nông nghiệp có nhiều máy làm thủy lợi, máy cày, máy bừa, nhiều phân hóa học,... Cùng với đó, phải từng bước xây dựng quan hệ sản xuất mới trong nông nghiệp bằng các hình thức tổ đổi công, hợp tác xã... nhằm thực hiện liên kết, tạo sức mạnh tập thể trong phát triển nông nghiệp.

Như vậy, qua các tác phẩm, bài nói và bài viết của Chủ tịch Hồ Chí Minh, có thể khẳng định một cách ngắn gọn quan niệm của Người về một nền nông nghiệp toàn diện phải là nền nông nghiệp phát triển. Phát triển nông nghiệp toàn diện không phải là một nền kinh tế thuần nông, không phải theo lối manh mún, tự cấp, tự túc, mà trên cơ sở có quy hoạch của

một nền sản xuất hàng hóa phát triển theo quy mô lớn, đó là một nền nông nghiệp bền vững hiện đại, với sự phong phú về ngành, nghề, đa dạng hóa về sản phẩm có cơ cấu kinh tế nội bộ ngành hợp lý, cân đối, hài hòa, bổ sung cho nhau cùng phát triển mạnh mẽ, hiệu quả kinh tế cao và bền vững.

Tư tưởng Hồ Chí Minh về phát triển nông nghiệp toàn diện được Đảng ta vận dụng sáng tạo trong quá trình lãnh đạo cách mạng Việt Nam: Tại Đại hội Đảng lần thứ VI, Đảng ta khẳng định: Phải đưa nông nghiệp tiến một bước theo hướng sản xuất lớn, nhằm yêu cầu chủ yếu là tăng nhanh khối lượng và tỷ suất hàng hóa nông sản. Nông nghiệp phải được ưu tiên đáp ứng những nhu cầu về đầu tư xây dựng cơ sở vật chất kỹ thuật, về vật tư, về lao động kỹ thuật; những nguồn đầu tư ấy phải được sử dụng có hiệu quả. Đầu tư cho nông nghiệp phải đồng bộ từ sản xuất đến chế biến, vận chuyển, bảo quản để có nhiều sản phẩm cuối cùng. Phương châm phát triển nông nghiệp là kết hợp chuyên môn hóa với phát triển toàn diện; phát triển mạnh cây công nghiệp ngắn ngày. Phát triển nông nghiệp phải lấy thâm canh, tăng vụ là chính, đồng thời mở rộng diện tích một cách vững chắc và có hiệu quả...

Nghị quyết số 26/NQ-TW của Hội nghị Ban Chấp hành Trung ương Đảng lần thứ 7 khóa X, ngày 05/8/2008, “Về nông nghiệp, nông dân, nông thôn”, đã khẳng định: “Nông nghiệp, nông dân, nông thôn có vị trí chiến lược trong sự nghiệp công nghiệp hóa, hiện đại hóa, xây dựng và bảo vệ Tổ quốc, là cơ sở và lực lượng quan trọng để phát triển kinh tế - xã hội bền vững, giữ vững ổn định chính trị, bảo đảm an ninh - quốc phòng”.

Đại hội Đại biểu toàn quốc lần thứ XIII của Đảng tiếp tục khẳng định chủ trương phát huy lợi thế của ngành nông nghiệp theo hướng sản xuất hàng hóa lớn, ứng dụng công nghệ cao, nông nghiệp sinh thái dựa trên tiến bộ khoa học và công nghệ; phát huy được tiềm năng, lợi thế của từng vùng để nâng cao năng suất, chất lượng, hiệu quả, sức cạnh tranh, đảm bảo vệ sinh an toàn thực phẩm, thích ứng với biến đổi khí hậu. Gắn kết chặt chẽ nông nghiệp với công

ng nghiệp, dịch vụ, sản xuất với bảo quản, chế biến, tiêu thụ, xây dựng thương hiệu. Tiếp tục đẩy mạnh chương trình mục tiêu quốc gia xây dựng nông thôn mới nâng cao, nông thôn mới kiểu mẫu.

Thực hiện Nghị quyết số 26-NQ/TW ngày 05/8/2008 Hội nghị lần thứ 7 Ban Chấp hành Trung ương Đảng khóa X (Nghị quyết Trung ương 7 khóa X) về nông nghiệp, nông dân, nông thôn, trong thời gian qua, dưới sự chỉ đạo quyết liệt của Chính phủ, sự vào cuộc đồng bộ của các Bộ, ngành, địa phương trong cả nước, trên cơ sở phát huy các lợi thế của nền nông nghiệp nhiệt đới và đặc trưng từng vùng, miền, ngành nông nghiệp đã đạt được những kết quả quan trọng, tiếp tục khẳng định được vai trò của nông nghiệp là "trụ đỡ" của nền kinh tế trong giai đoạn phát triển kinh tế - xã hội gặp nhiều khó khăn. Nông nghiệp đã có những bước chuyển dịch tích cực về cơ cấu; chuyển sản xuất nông nghiệp từ lấy số lượng làm mục tiêu phấn đấu, sang chất lượng và giá trị gia tăng, chuyển từ khai thác tài nguyên và lao động giá rẻ sang ứng dụng khoa học công nghệ và quản trị tiến bộ; góp phần nâng cao thu nhập và cải thiện đời sống của người dân nông thôn; đảm bảo vững chắc an ninh lương thực quốc gia và an ninh dinh dưỡng... Sản xuất nông nghiệp đã phát triển lên một tầm cao mới, quy mô và sức sản xuất tăng mạnh, đáp ứng nhu cầu ngày càng cao cho tiêu dùng trong nước và trở thành nước xuất khẩu nông sản đứng thứ 2 Đông Nam Á và thứ 15 trên thế giới, ngành Nông nghiệp Việt Nam

giữ vai trò cơ bản trong công cuộc giảm nghèo và đảm bảo ổn định xã hội, đảm bảo an ninh lương thực. Chương trình MTQG xây dựng nông thôn mới sau 10 năm thực hiện đã trở thành một phong trào sôi nổi, rộng khắp trên cả nước và đã đạt được thành tựu **"to lớn, toàn diện và mang tính lịch sử"**, góp phần làm thay đổi bộ mặt nông thôn ngày càng xanh, sạch, đẹp hơn, hạ tầng kinh tế - xã hội được cải thiện, đời sống vật chất và tinh thần của người dân nông thôn ngày càng được nâng cao.

Hiện nay, Cuộc CMCN 4.0 được dự đoán sẽ tạo ra lợi ích hết sức to lớn và tác động mạnh mẽ, sâu sắc tới tất cả các lĩnh vực của đời sống thế giới cũng như Việt Nam. Bản chất của CN 4.0 là dựa trên nền tảng công nghệ số và tích hợp tất cả các công nghệ thông minh để tối ưu hóa quy trình, phương thức sản xuất. CMCN 4.0 đã giúp các nước phát triển có thể tự sản xuất lương thực, thực phẩm bằng diện tích đất chỉ bằng 1/100 hay 1/1000 các nước đang phát triển làm, với năng suất cao hơn nhiều lần, dẫn đến hiện tượng các nước phát triển sẽ không sử dụng sản phẩm từ các nước đang phát triển như Việt Nam.

Với CMCN 4.0, Nông nghiệp Việt Nam sẽ có điều kiện tiếp thu và ứng dụng những tiến bộ, thành tựu công nghệ của nhân loại, trước hết là công nghệ thông tin, công nghệ số, công nghệ điều khiển và tự động hóa để nâng cao năng suất, chất lượng trong sản xuất và phân phối nông sản. Sự phát triển của công nghệ sinh học cho phép chọn, tạo ra những giống cây

trồng, vật nuôi mới phù hợp với mục đích sử dụng. Điều này tác động mạnh mẽ đến năng suất cũng như chất lượng cây trồng, vật nuôi, từ đó gia tăng giá trị trong mỗi sản phẩm nông nghiệp. Những phát minh mới trong lĩnh vực công nghệ thông tin có thể làm tăng khả năng thích ứng của nông dân trước những thay đổi, bằng cách tăng khả năng tiếp cận thông tin thời tiết và thị trường. Các công nghệ kỹ thuật số có thể giúp nông dân đưa ra quyết định sáng suốt hơn về lựa chọn cây trồng và thời gian và cây trồng nào sản xuất, cũng như thời gian và thị trường bán hàng. CMCN 4.0 đưa nông nghiệp thoát khỏi nông nghiệp thuần túy, công nghệ mới có thể giúp bón phân đúng thời điểm, lượng vừa đủ và tiết kiệm chi phí... được xem là một trong những giải pháp hiệu quả để nông nghiệp thích ứng với biến đổi khí hậu.

Tuy nhiên, những thay đổi về nhân khẩu học, kinh tế, thời tiết, các nguồn lực kinh tế... đã làm cho ngành Nông nghiệp nước ta có nhiều thay đổi. Đặc biệt, cuộc Cách mạng công nghiệp 4.0 đang diễn ra đã ảnh hưởng rất lớn đến ngành Nông nghiệp và các thành phần, đối tượng tham gia trong chuỗi sản xuất, cung ứng về nông nghiệp. Đồng thời, cũng còn rất nhiều thách thức đặt ra đòi hỏi ngành Nông nghiệp nước ta cần vượt qua: năng suất lao động thấp, dư thừa nguồn lao động nông nghiệp, bất bình đẳng giữa nông dân công nghệ thấp với nông dân công nghệ cao; khả năng tiếp thu công nghệ của nông dân và doanh nghiệp kinh doanh nông nghiệp hiện đang là một khâu yếu trong hệ thống đổi mới sáng tạo nông nghiệp của Việt Nam...

Tại Đại hội Đoàn toàn quốc lần thứ XI, Thủ tướng Chính phủ Nguyễn Xuân Phúc cũng nhấn mạnh: Đất nước 55% số người có điện thoại thông minh, hơn 50% sử dụng internet, chúng ta có nhiều điều kiện thuận lợi để tiếp cận công nghiệp 4.0. Thanh niên sẽ là lực lượng xung kích đi đầu trong cuộc CMCN 4.0... Thủ tướng đã chỉ rõ trách nhiệm của thanh niên trong thời đại CMCN 4.0. Với tinh thần luôn tiên phong, xung kích, thanh niên càng phải khẳng định vị trí, trách nhiệm tìm hiểu nghiên cứu và ứng dụng các thành tựu khoa học công nghệ để làm chủ cuộc sống. Muốn vậy, thanh niên cần phải được

trang bị đầy đủ tri thức, kỹ năng để làm chủ và khẳng định mình trong dòng chảy của cuộc cách mạng công nghệ số. Tổ chức Đoàn TNCS Hồ Chí Minh cần phải phát huy hơn nữa vai trò tiên phong, người bạn tin cậy, dẫn dắt, khích lệ thanh niên tiếp cận nhanh với tri thức khoa học công nghệ để mang lại những giá trị khác biệt cho cuộc sống.

Với đặc tính dễ dàng tiếp cận và tiếp thu những giá trị mới, hơn bao giờ hết thanh niên nông thôn cần chủ động, tích cực tham gia cuộc cách mạng công nghiệp lần thứ 4, học tập, tiếp cận khoa học công nghệ hiện đại, nhất là tin học, ngoại ngữ; đồng thời rèn luyện các kỹ năng công dân toàn cầu; phát huy khả năng sáng tạo, dám nghĩ, dám làm, luôn có khát vọng đổi mới, tiên phong trong việc nắm bắt, đón đầu công nghệ mới. Thanh niên nông thôn phải tự mình trang bị đầy đủ tri thức, kỹ năng làm chủ công nghệ và khẳng định được mình trong cuộc cách mạng công nghệ số; thực sự là lực lượng xung kích đi đầu trong ứng dụng công nghệ mới, tiên tiến, đồng thời có khả năng dẫn dắt các lực lượng, bộ phận khác thích ứng với yêu cầu của thời đại mới.

Ngoài ra, thanh niên nông thôn cần nắm bắt kịp thời, tận dụng hiệu quả các cơ hội để nâng cao năng suất lao động, giá trị gia tăng, hiệu quả cạnh tranh các sản phẩm nông nghiệp thông qua việc ứng dụng mạnh mẽ các thành tựu tiên tiến của cuộc CMCN 4.0, đặc biệt là nông nghiệp công nghệ cao, nông nghiệp an toàn theo thực hành sản xuất nông nghiệp tốt (GAP), nông nghiệp hữu cơ, công nghiệp sinh học... dựa trên nền tảng CMCN 4.0 để tối ưu hóa quá trình sản xuất và quản lý chất lượng sản phẩm nông nghiệp theo chuỗi, hướng đến các mô hình nông nghiệp chính xác, nông nghiệp thông minh.

Thời gian tới, thế tuổi trẻ Việt Nam, đặc biệt là thanh niên nông thôn cần tận tối đa cơ hội từ CMCN 4.0 và hóa giải được những thách thức đem lại, đồng thời tổ chức Đoàn cũng cần xác định giáo dục, trang bị cho thanh niên nông thôn và thực hiện hiệu quả một số nội dung sau:

Một là, tuyên truyền để đoàn viên, thanh niên nhận thức đúng vị trí, vai trò và bản chất của cuộc

cách mạng công nghiệp lần thứ 4. Đây vừa là cơ hội vừa là thách thức, nếu không thực sự tích cực, chủ động, không có kế hoạch và chiến lược cụ thể, Việt Nam rất dễ rơi vào tình trạng tụt hậu xa hơn so với các nước trong khu vực và thế giới. Do đó, đây là trách nhiệm, sứ mệnh đòi hỏi thanh niên nông thôn cần phải nhận thức đúng và đầy đủ.

Hai là, tạo môi trường, điều kiện để thanh niên nông thôn đổi mới, sáng tạo, nghiên cứu khoa học công nghệ, ứng dụng nhanh những ý tưởng, sáng tạo vào sản xuất nông nghiệp góp phần xây dựng nền nông nghiệp hiện đại, thông minh và thích ứng với biến đổi khí hậu.

Ba là, tạo môi trường thuận lợi, lành mạnh để thanh niên tích cực học tập chiếm lĩnh tri thức, tiếp cận và khai thác cuộc cách mạng công nghiệp lần thứ 4. Để biến những cơ hội của cuộc cách mạng công nghiệp lần thứ 4 thành hiện thực không đơn thuần chỉ có quyết tâm mà cần phải có tri thức, có trí tuệ. Thanh niên nông thôn muốn có tri thức, có trí tuệ không có con đường nào khác ngoài học tập, qua đó sẽ góp phần tạo ra một lớp người đầy năng lực sáng tạo có khả năng khám phá và thích ứng nhanh chóng với cuộc cách mạng công nghiệp lần thứ 4.

Bốn là, khuyến khích thanh niên tham gia xây dựng nông thôn mới; tham gia khởi nghiệp nông nghiệp, nhất là các dự án khởi nghiệp sáng tạo trong Chương trình Mỗi xã một sản phẩm (OCOP) nhằm khai thác tốt các tiềm năng, cũng như phát huy các lợi thế của địa phương để phát triển kinh tế nông thôn, khẳng định thương hiệu sản phẩm của quê hương; tham gia thực hiện các chương trình, đề án về nông nghiệp công nghệ cao, nông nghiệp thông minh... Đề từ đó tạo ra nhiều “chiến binh khởi nghiệp”, “chiến binh công nghệ”, “chiến binh nông nghiệp”.

Năm là, thúc đẩy chương trình khởi nghiệp sáng tạo trong thanh niên, sinh viên để hình thành hệ sinh thái khởi nghiệp nông nghiệp, phát triển cơ sở ươm tạo công nghệ, ươm tạo các doanh nghiệp của người trẻ về khoa học công nghệ nông nghiệp; thu hút, trọng dụng cán bộ trẻ có trình độ, tiềm năng để hình thành, phát triển doanh nghiệp đổi mới sáng

tạo, doanh nghiệp khởi nghiệp nông nghiệp, ưu tiên doanh nghiệp nông nghiệp ứng dụng công nghệ cao, doanh nghiệp nông nghiệp số.

Sáu là, xây dựng các chương trình kết nối giữa thanh niên nông thôn, tổ chức khoa học công nghệ với doanh nghiệp trong việc thực hiện nhiệm vụ nghiên cứu, đổi mới và chuyển giao công nghệ, đặc biệt là công nghệ của CMCN 4.0. Thúc đẩy đầu tư trong nghiên cứu khoa học, ứng dụng công nghệ số trong sản xuất, kinh doanh trong lĩnh vực nông nghiệp.

Tổ chức Đoàn thanh niên cần cổ vũ, khích lệ thanh niên nuôi dưỡng ước mơ, khát vọng làm giàu chính đáng trên quê hương mình; đẩy mạnh các hoạt động sáng tạo khởi nghiệp nông nghiệp kết hợp với các hoạt động tình nguyện vì cuộc sống cộng đồng, mang tri thức, công nghệ đến với thanh niên nông thôn, vùng sâu, vùng xa, góp phần rút ngắn khoảng cách số giữa các vùng miền, đối tượng... Các cấp, các ngành, tổ chức, đoàn thể, các doanh nghiệp quan tâm tạo điều kiện cho thanh niên nông thôn khởi nghiệp, lập nghiệp; thành lập quỹ hỗ trợ thanh niên khởi nghiệp trong lĩnh vực nông nghiệp... nhằm giúp thanh niên nông thôn vượt qua khó khăn và thử thách ban đầu.

Đề xứng đáng là lực lượng tiên phong, niềm tin yêu của Đảng, Nhà nước và Nhân dân, tuổi trẻ Việt Nam hôm nay cần xác định vai trò, lý tưởng, mục tiêu, lẽ sống của bản thân luôn gắn liền với sự nghiệp cách mạng của đất nước, nhanh chóng tiếp cận với các tiến bộ của cuộc CMCN 4.0, áp dụng có hiệu quả vào thực tiễn cuộc sống; tạo cơ hội bứt phá, đưa nước ta phát triển “sánh vai với các cường quốc năm châu”, như Bác Hồ hằng mong muốn.

TÀI LIỆU TRÍCH DẪN:

Năm 2020: (1) Tốc độ tăng trưởng GDP toàn ngành khoảng 2,65%; (2) Tổng kim ngạch xuất khẩu đạt 41,2 tỷ USD; (3) Trên 62% số xã đạt chuẩn nông thôn mới; (4) Tỷ lệ che phủ rừng đạt 42%; (5) Thu nhập của cư dân nông thôn đạt 43 triệu đồng/người.